

Saa rettede det ærede Medlem dernæst et Spørgsmaal til mig; han ønskede at vide noget mere om det Festskrift, som af Universitetet skal udgives. Man plejer ikke at meddele mere, idet man gaar ud fra, at man tør stole paa, at hvad der udgives af Universitetet som Festskrift, vil være baade paa den ene og den anden Maade Universitetet og Lejligheden værdigt. For øvrigt er det jo ikke en Hemmelighed, men man plejer ikke at spørge den paa-gældende udfers Professor forud om Titlen paa hans Arbejde, som han rimeligvis ikke selv har bestemt. Jeg kan altsaa kun udtale, hvad jeg ved, nemlig at det vil blive forfattet af Universitetets ældste Lærer, Professor Ussing, og, hvad der er ganske rimeligt, vil komme til at omfatte et arkæologisk Emne, som netop ogsaa derfor vil have disse Illustrationer til Følge, thi det kan ikke oplyses for Almenheden uden Tegninger. Det er jo ikke et Festskrift i den Forstand, at det skulde indeholde en Berømmelse af Lejligheden, det er ikke den Slags Festskrifter, som Universitetet udgiver. Det er videnskabelige Arbejder, Universitetet udgiver i Anledning af saadanne Begivenheder. Saaledes er Traditionen.

Med Hensyn til de Spørgsmaal, som ere komne frem vedrørende Realskolerne, vil jeg bemærke, at jeg i særdeles meget kan være enig med det ærede Medlem fra Odense Amts 3dje Valgtreds (Bernsen), som udtalte sig om disse. Jeg kan det jo saa meget mere, som flere af de Punkter, som han ønskede fremstillet som Regler, netop ere svarende til dem, som jeg havde formuleret, men som det ærede Udvalg har ment, at der endnu ikke kunde være tilstrækkelig Grund til at fremhæve. En Bemærkning af det ærede Medlem vil jeg modsige eller tage Forbehold ved, fordi jeg ikke tror, det lader sig udføre paa denne Maade, nemlig naar han mente, at man med Hensyn til Tilskuddet til Realskolerne skulde gaa samme Vej som ved Højskolerne. Jeg udtalte netop det om i Gaar, at det har man ikke tidligere gjort, man har ikke aritmetisk fastsatte Regler, saaledes som der nu er fastsat i Loven om Højskolerne for disse, men man har fastsat Tilskuddet efter et Skøn, efter de individuelle Forhold og Omstændigheder, og længere end dette sidste, tror jeg ikke, man kan komme.

Den Vej, det ærede Medlem antydede, ligger saa nær ved Haanden og paatvang sig mig i den Grad straks, efter at Loven om Højskolerne var udkommen, at jeg prøvede den, og prøvede den meget omhyggeligt; men Resultatet blev desværre, at det, der saa skulde ydes til Realskolerne, blev meget, meget mere end det, der nu er Tale om og overhovedet end Rigsdagen kunde ventes at ville gaa ind paa. Jeg skal ikke nærmere dvæle ved det Forslag, som nu er taget tilbage, og som er fremstillet om dette Punkt med Hensyn til Realskolerne af det ærede Medlem fra Kalundborg (A. Sørensen), men kun altsaa besvare det Spørgsmaal, som han særlig rettede til mig, og da vil jeg sige, at det er en given Sag, en aldeles uomtvistelig Sag, at naar en hvilken som helst Kommune, det være sig en Købstads- eller en Landkommune, har faaet en vis Ordning af sit Skolevæsen fastsat med Ministeriets Approbation, og altsaa har faaet en vis Skole optagen som fast Led i Skoleorganisationen, saa kan denne Kommune ikke uden Ministeriets Samtykke atter forandre dette. Om og hvorvidt et saadant Samtykke vil blive givet, vil saa for Ministeriets Vedkommende bero paa, om Ministeriet finder, at den ny Ordning er hensigtsmæssig og rigtig og et Fremskridt i Forhold til det tidligere eller ikke. Grunden, hvorfor Ministeriet altsaa i det givne Tilfælde med Hensyn til Alsens By ikke godkendte den foreslaaede Forandring, var, at man ikke fandt, at der var et saa tilstrækkeligt Fremskridt vundet ved den foreslaaede Organisation, at man kunde billige, at den med Ministeriets Samtykke i den gældende Skoleanordning optagne Realskole i den paa-gældende Kommune kunde nedlægges. Men den Ret er given ved vor egen Skolelovgivning, ved Anordningen af 1814 og ved Loven af 1856 og er aldeles uomtvistelig. Den bliver kun en Hindring for Kommunens fri Raadighed, naar man stønner, at Kommunens ny Ordning ikke er hensigtsmæssig eller ikke hensigtsmæssig paa den Maade og i den Retning, og den Mægt kan Ministeriet, da den jo er uomtvistelig, selvfølgelig ikke opgibe, den er det eneste og kraftigste Mittel, Ministeriet har, ikke særlig lige over for Købstæderne — der fremtræde Banstuelighederne sjældnere — men lige over for mangfoldige Kommuner paa Landet; thi